

Mantošana

Beļģija

Šīs informatīvās lapas sagatavotas sadarbībā ar ES Notāru padomi (CNUE).**1 Kā tiek taisīts pēdējās gribas rīkojums (testaments, savstarpējs testaments vai mantojuma līgums)?**

Beļģijas tiesībās pastāv šādi trīs galvenie testamentu veidi: **publisks testaments** jeb **notariāli apliecināts testaments**, **pašrocīgi uzrakstīts testaments** (kam jābūt rakstītam, datētam un parakstītam ar testatora roku) un **starptautiskais testaments**.

Testatoram ir jāspēj likumīgi un brīvi paust savu gribu (Civilprocesa kodeksa 901. līdz 904. pants).

Parasti, izņemot izņēmuma gadījumus, mantojuma līgumi ir aizliegti.

Pārrobežu gadījumā testaments parasti ir spēkā esošs Beļģijā, ja tas atbilst tā sastādīšanas vietas tiesību aktiem ("*locus regit actum*") vai kādam citam tiesību aktam, kas minēts 1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencijā.

2 Vai pēdējās gribas rīkojumam vajadzētu būt reģistrētam, un ja jā, tad kā?

Notāram, pie kura tiek sastādīts publiskais testaments vai starptautisks testaments vai kuram ir nodots glabāšanā **pašrocīgi uzrakstīts testaments**, ir pienākums to reģistrēt testamentu centrālajā reģistrā, ko pārvalda Karaliskā Beļģijas Notāru federācija. Testators var nepieņemt, ka reģistrā tiek reģistrēts pašrocīgi uzrakstīts testaments, kas nodots glabāšanā notāram.

3 Vai ir ierobežojumi brīvībai rīkoties ar īpašumu nāves gadījumā (piemēram, neatņemamā daļa)?

Beļģijas tiesībās ir ietverts neatņemamās mantojuma daļas princips, saskaņā ar kuru minimālu mantojuma daļu (neatņemamo daļu) manto attiecīgā gadījumā mirušo pārdzīvojušais laulātais, bērni vai tēvs un māte.

Bērniem (vai viņu pēcnācējiem) šī neatņemamā daļa ir puse no mantojuma, ja ir viens bērns, divas trešdaļas no mantojuma divu bērnu gadījumā un trīs ceturtdaļas no mantojuma trīs vai vairāk bērnu gadījumā.

Tēvam un mātei katram ir tiesības uz vienu ceturtdaļu no mantojuma, ja nav lejupejo radnieku. Tomēr minētajā gadījumā dāvinājums pārdzīvojušajam laulātajam var ietvert visu mantojumu.

Taču pārdzīvojušais laulātais vienmēr saņem vai nu lietojuma tiesības uz pusi no mantas, kas veido mantojuma masu, vai arī lietojuma tiesības uz nekustamo īpašumu, kas kalpojis par pastāvīgo dzīvesvietu, kā arī uz tajā esošajām mēbelēm, pat ja tas pārsniedz pusi no mantojuma.

Ja testators ir izvēlējis savā testamentā ņemt vērā mantojuma neatņemamo daļu un ja mantinieki piekrīt respektēt viņa gribu, testamentu var izpildīt. Bet tie mantinieki, kuru neatņemamā daļa nav tikusi ņemta vērā un kuri vēlas to pieprasīt, var sniegt prasību tiesā.

4 Kas manto un cik daudz gadījumā, ja pēdējās gribas rīkojuma nav?

Ja mantojuma atstājējs ir bijis neprecēts un viņam nav bērnu, vispirms manto augšupējie radnieki un privileģētie sānu līnijas radnieki (brāļi un māsas). Tēvs un māte katrs saņem ceturto daļu, bet brāļi/māsas vai attiecīgā gadījumā viņu pēcnācēji — pārējo. Ja viens vai abi vecāki ir miruši, viņu daļa pāriet brāļiem un māsām. Ja nav ne augšupējo radnieku, ne brāļu un māsu, vienu pusi mantojuma saņem radnieki pa mātes līniju, bet otru – radnieki pa tēva līniju (tēvocis, tante, brālēns, māšīca).

Ja mantojuma atstājējs ir bijis neprecēts, bet viņam ir bērni, manto tikai viņi, izslēdzot visus pārējos ģimenes locekļus. Viņi sadala visu mantojumu līdzīgās daļās. Taču, ja kāds no bērniem ir miris pirms mantojuma atstājēja (vai atsakās no mantojuma, vai ir necienīgs to saņemt), atstājot pēcnācējus, viņi saņem mantojumu mirušā, atteikumu paidušā vai mantojumu saņemot necienīgā bērna vietā.

Ja mantojuma atstājējam paliek laulātais un bērni, pārdzīvojušais laulātais saņem lietojuma tiesības (tiesības lietot mantu un saņemt tās augļus) uz visu mantu, kas veido mantojuma masu. Bērni vienādās daļās manto īpašumtiesības bez lietojuma tiesībām.

Ja mantojuma atstājējam paliek laulātais un viņam nav bērnu, pārdzīvojušais laulātais kļūst par vienīgo mantinieku, ja mantojuma atstājējam nav lejupejo un augšupējo radnieku un radnieku sānu līnijā līdz ceturtajai pakāpei. Ja šādi radnieki ir, pārdzīvojušais laulātais parasti saņem lietojuma tiesības, bet pārējie mantinieki – īpašumtiesības bez lietojuma tiesībām. Tomēr daļa, ko saņem pārdzīvojušais laulātais, ir atkarīga arī no mantiskajām attiecībām, kādas pastāvējušas starp laulātajiem: ja dzīvesbiedri ir bijuši laulībā un viņiem ir noslēgts līgums par kopīgu īpašumu, pārdzīvojušais laulātais pilnībā manto attiecīgajā līgumā minēto mirušā laulātā īpašuma daļu.

Ja mantojuma atstājējam paliek persona, ar kuru viņam bijušas reģistrētas partnerattiecības, Beļģijā atzītais reģistrētu partnerattiecību veids ir "likumīga kopdzīve". Pārdzīvojušajam likumīgās kopdzīves partnerim ir tiesības mantot lietojuma tiesības uz nekustamo īpašumu, kas kopdzīves laikā izmantots kā ģimenes kopīgā dzīvesvieta, kā arī uz tajā esošajām mēbelēm. Tomēr pārdzīvojušajam likumīgās kopdzīves partnerim šo uzufuktu var atņemt ar testamentu vai dāvinājuma līgumu par labu citām personām.

Ja mantojuma atstājējam paliek partneris, ar kuru viņam nav bijušas reģistrētas partnerattiecības — brīvā kopdzīve (faktiska, neregistrēta savienība), partneris var kļūt par mantinieku tikai gadījumā, ja mantojuma atstājējs to paredzējis testamentā. Beļģijas tiesību akti viņam nepiešķir nekādas automātiskas mantojuma tiesības.

5 Kāda veida iestāde ir kompetenta:**5.1 mantošanas lietās?**

Par mantošanas procedūru nav atbildīga neviena konkrēta iestāde.

Tomēr likumā ir paredzēta notāra piesaistīšana **pašrocīgi uzrakstīta** vai starptautiska testamenta gadījumā. Turklāt noteiktos gadījumos var tikt pieprasīta pirmās instances tiesas (vai mirtiesas) iesaistīšanās, proti, tiesas nozīmēts notārs iesaistās tādos mantošanas gadījumos, ja mantinieki ir tiesībnespējīgi (nepilngadīgi u.c.), ja mantojums tiek pieņemts ar inventāra tiesībām, bezmantnieka mantas gadījumā, ja ir nepieciešama tās nodošana īpašumā vai mantojuma izsniegšana, strīdā iesaistīta mantojuma sadales gadījumā.

5.2 saņemt paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu?

Pēc personas nāves īpašums, kas veido tās mantojuma masu, tiek nodots mantiniekiem.

Tomēr mantiniekiem ir izvēles iespēja: mantojumu patiešām var pieņemt vienkārši bez atrunām vai ar inventāra tiesībām, vai arī atteikties no tā.

Pieņemšana var būt skaidri izteikta vai ar noklusējumu: skaidri izteikta pieņemšana ir gadījumā, kad mantinieka mantotspēja vai statuss tiek nostiprināts ar publisku vai privātu aktu; pieņemšana ar noklusējumu ir, kad mantinieks veic kādu darbību, kas noteikti norāda uz viņa nodomu mantojumu pieņemt un kuru viņš būtu tiesīgs veikt tikai kā mantinieks.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 793. un turpmākajos pantos paredzēto procedūru pastāv iespēja pieņemt mantojumu "ar inventāra tiesībām".

Mantiniekam, kas vēlas pieņemt mantojumu ar inventāra tiesībām, ir jāiesniedz īpašs paziņojums tā rajona **pirmās instances tiesas kancelejā**, kurā mantojums ir atklājies, vai pie **notāra**.

Pastāv arī iespēja mantojumu atraidīt, šim nolūkam ar miršanas apliecības kopiju jāierodas attiecīgajā **pirmās instances tiesas kancelejā** atbilstīgi mirušā dzīvesvietai un tur jāparaksta mantojuma atraidīšanas akts (Civilprocesa kodeksa 784. un turpmākie panti), vai arī tas jāizdara **pie notāra**.

Paziņojumus reģistrē mantojuma atklāšanās vietas tiesas kancelejas reģistrā.

5.3 saņemt paziņojumu par legāta pieņemšanu vai atraidīšanu?

Skatīt turpmāk (7. punkts).

5.4 saņemt paziņojumu par neatņemamās daļas pieņemšanu un atraidīšanu?

Īpašas procedūras nav (skatīt iepriekš 3. punktu).

6 Īss procedūras apraksts, kura paredzēta mantošanas kārtīšanai saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tostarp mantojuma sadalei un mantas dalīšanai (tostarp informācija par to, vai mantošanas procedūru sāk tiesa vai cita kompetenta iestāde pēc savas iniciatīvas).

Beļģijas Civilprocesa kodeksā ir ietverts princips, saskaņā ar kuru mantojuma tiesības tiek piešķirtas automātiski, bez jebkādas procedūras.

Pēc personas nāves tās mantiniekiem tiek piešķirtas pilnīgas tiesības uz viņas īpašumu, tiesībām un prasījumiem, nomaksājot mantojuma nodokli (Civilprocesa kodeksa 718. un 724. pants). [Tomēr ir izņēmumi: skatīt turpmāk, 7. punkts].

Ja mantojuma sadale notiek tiesā, mantošanas procedūru izpilda tiesas nozīmēts notārs, un tā tiek pabeigta, sastādot sadales aktu. Ja sadale notiek pēc savstarpējas vienošanās, notariāls akts nepieciešams tikai nekustama īpašuma sadalei.

7 Kā un kad persona kļūst par mantinieku vai legātāru?

Beļģijas tiesības regulē princips, saskaņā ar kuru pēc nāves mantiniekiem tiek piešķirts viss mantojuma masā ietverts īpašums (aktīvi un pasīvi). Tomēr: vienīgajiem legatāriem, kas norādīti **pašrocīgi** uzrakstītā vai starptautiskajā testamentā, ir jāsaņem pirmās instances tiesas priekšsēdētāja atļauja "pārņemt īpašumu" (Civilprocesa kodeksa 1008. pants);

īpašu mantojuma daļu legatāriem (Civilprocesa kodeksa 1014. pants), daļas legatāriem (Civilprocesa kodeksa 1011. pants) un neatraidāmo mantinieku klātbūtnē publiskā testamentā norādītiem vienīgajiem legatāriem (Civilprocesa kodeksa 1004. pants) ir jāpieprasa "mantojuma daļu izsniegšana"; konkrētu kategoriju legatāriem ir arī jāsaņem no valsts iestādes atļauja pieņemt viņiem atstāto legātu (piemēram, legātu uz kādu publiski izmantojamu vai sabiedriski nozīmīgu ēku un dažos gadījumos — uz nodibinājumu vai bezpeļņas organizāciju).

8 Vai mantinieki ir atbildīgi par mirušā parādiem, un ja jā, ar kādiem nosacījumiem?

Jā, ja viņi mantojumu pieņem bez atrunām. Šajā gadījumā mantinieki sedz visas mantotās izmaksas un parādus (Civilprocesa kodeksa 724. pants).

Ja mantinieki pieņem mantojumu ar inventāra tiesībām, viņi sedz ar mantojumu pārņemtos parādus tikai tādā apmērā, cik liels ir viņu iegūtie aktīvi (Civilprocesa kodeksa 802. pants). Mantiniekam, kas vēlas pieņemt mantojumu ar inventāra tiesībām, ir jāiesniedz īpašs paziņojums tā rajona **pirmās instances tiesas kancelejā**, kurā mantojums ir atklājies, vai **notāram**.

Nē, ja viņi atsakās no mantojuma, iesniedzot paziņojumu minētās **pirmās instances tiesas kancelejā** vai notāram (Civilprocesa kodeksa 785. pants).

Turklāt – atšķirībā no vienīgā legatāra un no daļas legatāra – īpašas mantojuma daļas legatāram parasti nav pienākuma segt ar mantojumu saistītos parādus (Civilprocesa kodeksa 1024. pants).

9 Kādi dokumenti un/vai informācija parasti vajadzīga nekustamā īpašuma reģistrācijai?

1851. gada 16. decembra Likums par ķīlām regulē darījumu ar nekustamajiem īpašumiem publiskošanu, un tā 1. pantā ir norādīts, ka "visi akti, kuri bez maksas vai par atlīdzību noslēgti starp dzīvām personām un ar kuriem tiek nodotas īpašumtiesības vai kuros tiek ziņots par patiesajām tiesībām uz nekustamo īpašumu, izņemot izņēmuma tiesības un ķīlas, tiek reģistrēti attiecīgā reģistrā ķīlu birojā tajā rajonā, kurā īpašumi atrodas".

Šā likuma 2. pantā ir precizēts, ka "reģistrēti tiek tikai tiesas spriedumi, tiesas vai notāra apliecināti vai sagatavoti publiski akti un privāti akti. Uz šo aktu pamata izsniegtas pilnvaras iesniedzamas tādā pašā veidā".

1851. gada 16. decembra likums tomēr neregulē publiskošanu, ja īpašumtiesību nodošana notiek sakarā ar nāves gadījumu.

Likums tomēr paredz aktu par īpašumu sadalīšanu reģistrāciju. Šādā gadījumā visi mantinieki neatkarīgi no tā, vai viņi ir vai nav nekustamo īpašumu saņēmēji, tiek norādīti aktā, ko reģistrē ķīlu reģistros. Tāpat tiek darīts gadījumos, kad mantinieku kopīpašumā esošie nekustamie īpašumi tiek pārdoti izsolē vai pēc savstarpējas vienošanās.

9.1 Vai pārvaldnieka iecelšana ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma? Ja tā ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma, kādi pasākumi ir jāveic?

Beļģijā principā nepastāv mantojuma pārvaldes sistēma.

Taču Civilprocesa kodeksa 803.a pantā noteikts, ka mantinieks, kas ir pieņēmis mantojumu ar inventāra tiesībām, var atteikties personīgi īstenot mantojuma pārvaldi un sadali. Vispirms viņam jāpieprasa, lai ar tiesas priekšsēdētāja rīkojumu tiek iecelts administrators, kura rīcībā viņš nodod visu mantoto mantu, savukārt administrators apņemas mantojumu sadalīt, ievērojot konkrētus nosacījumus.

Turklāt 804. pantā paredzēts, ka gadījumā, kad mantinieku kreditoru vai legatāru intereses varētu tikt apdraudētas mantojuma saņēmēja pavisības dēļ vai nejausības dēļ, jebkura ieinteresētā persona var pieprasīt viņa aizstāšanu ar administratoru, kura pilnvarās būtu mantojumu sadalīt. Šo administratoru iecel ar steidzamu rīkojumu, ar mantinieka piekrišanu vai iepriekš ar viņu sazinoties.

Turklāt testators var iecelt testamenta izpildītāju, kurš nodrošina testamentā pienācīgu izpildi.

9.2 Kas ir tiesīgs izpildīt mirušā pēdējās gribas rīkojumu un/vai pārvaldīt mantojumu?

Skatīt iepriekšējo jautājumu

9.3 Kādas ir pārvaldnieka pilnvaras?

Saskaņā ar 803.a un 804. pantu ieceltajam administratoram ir tādas pašas pilnvaras, kādas ir bijušas pašam mantojuma saņēmējam. Uz viņu attiecas tādas pašas saistības, kādas attiecas uz mantinieku; bet viņa pienākumos nav sniegt nodrošinājumu.

10 Kādus dokumentus, kas apliecina labuma guvēju statusu un tiesības, saskaņā ar valsts tiesību aktiem parasti izsniedz tiesvedības laikā mantošanas lietās vai tās beigās? Vai tiem ir konkrēts pierādījuma spēks?

Mantinieka statusu pierāda ar notariālu aktu vai mantošanas apliecību/aktu (kas ir visizplatītākais gadījums). To izsniedz notārs vai noteiktos apstākļos – par mantojuma nodokļa iekasēšanu atbildīgās iestādes darbinieks, kas tiesīgs deponēt mantojuma atstājēja mantojuma nodokļa deklarāciju (Civilprocesa kodeksa 1240.a pants).

Notariāls akts ir akts, kas atspoguļo patiesību. Tam ir neapgājama pierādījuma spēks: informācija, ko norādījusi persona, kura to sagatavo, ir uzskatāma par pareizu. Notārs apliecina noteiktus faktus, konstatējot pie viņa ieradušos personu identitāti un norādot to, ko tās viņam lūdz izdarīt. Notariālais akts ir pierādījums tā saturam. Turklāt apliecinātā aktā norādīts datums nav apstrīdams. Pierādīt ar apliecinājumu aizsargāta konstatējuma nepareizumu var vienīgi, iesniedzot tiesā iesniegumu par dokumenta viltojumu.

Lapa atjaunināta: 29/09/2015

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.